

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Avatud teadus Euroopa teaduspoliitikas

Martin Eessalu

Haridus ja Teadusministeerium / teadusosakonna peaekspert

13.05.2016

Sissejuhatus

- Laiem taust
- Euroopa taust
- Open Science'i protsess (al 2014)

Sissejuhatus

- Laiem taust
 - OECD
 - Daejon jt. Deklaratsioonid jm on eri aegadest ja eri tasemetelt.
- Euroopa taust
 - 2012 a soovitusel > VV seisukohad. Järk-järgult põhiinstrumentidesse jm avatud juurdepääs (IUT, PUT, baasfin, tippkeskused)
 - ERA 2015-2020. WG5.
- Open Science'i protsess (al 2014)
 - Open Science. Vanad VV seisukohad. Nõukogu järeldused. OSPP – harv juhused, et KOM teeb avaliku kutse.
 - Open Science Cloud. Ka sellel kõrgetasemeline rühm.
 - Ei ole uus idee (HPC on juba vana teema) – nüüd on lihtsalt poliitiline taha taga.
 - Sellega ei tule uut raha – kõik tuleb olemasolevast kinni maksta + palju LRide panust.
 - EE seisukohad kujundamisel, avalik konsultatsioon

Laiemat tausta

- **2002** - Budapest Open Access Initiative
- **2003** - Bethesda Statement on Open Access Publishing
- **2003** - Berliini deklaratsioon
- **2011** - Ghenti deklaratsioon

...

Laiemat tausta - OECD

- **2007** – OECD Principles and Guidelines for Access to Publicly Funded Research Data
- **2015** – raport „Making Open Science a Reality“
- **2015** – OECD Daejoni deklaratsioon:

/.../ AGREE that science, technology and innovation are being revolutionised by the rapid evolution of digital technologies, which are changing the way scientists work, collaborate and publish; increasing the reliance on access to scientific data and publications ("open science"); opening new avenues for public engagement and participation in science and innovation ("citizen science"); facilitating the development of research co-operation between businesses and the public sector; contributing to the transformation of how innovation

Euroopa teaduspoliitika – EK soovitus

2012 a Euroopa Komisjoni soovitus:

„Commission Recommendation on access to and preservation of scientific information“

Komisjon rõhutab vajadust töötada välja riiklikult rahastatud teadustöö levitamise ja kättesaadavaks tegemise poliitika, mis põhineb AJ põhimõtetel. Riikliku teaduse rahastaja regulatsiooni väljatöötamisel peaks lähtuma EK soovitustest, et tagada Euroopa teadusruumis ühtne AJ regulatsioon.

Euroopa teaduspoliitika – EK soovitus II

Kokkuvõtvalt:

- Riiklikult rahastatud teadustöö tulemusi kajastavatele teadusväljaannetele tuleb tagada avatud juurdepääs eelistatult kohe publitseerimisel või hiljemalt kuus kuud pärast esmast avaldamist (12 kuud sotsiaal- ja humanitaarteadustes).
- Litsentsimissüsteem peab toetama avatud juurdepääsuga publitseerimist kooskõlas kehtivate autoriõigust käsitlevate aktidega.
- Teadustöö käigus saadud uurimisandmed peavad olema repositooriumites avalikkusele avatud juurdepääsuga kättesaadavad. Teadusandmeid võib kasutada ja taaskasutada ning need peavad olema ühendatavad andmekogumike ja väljaannetega.

Eesti seisukohad I

(Vabariigi Valitsuse otsus 4.10.2012):

1.1 Toetame Euroopa Komisjoni seisukohta, et teaduspublikatsioonid peaksid olema avatud juurdepääsuga: digitaalsena, ilma viivitusega ning võimalikult laiale huviliste ringile.

1.2 Toetame Euroopa Komisjoni ettepanekut muuta avaliku sektori poolt rahastatavate teadusuuringute puhul avatud juurdepääs rahastamistingimuseks.

1.3. Eesti toetab avatud juurdepääsu poliitika ühtlustamist Euroopa Liidu tasandil; avatud juurdepääsu tegelike mõjude realiseerumiseks on vajalik tagada avatud juurdepääsu repositooriumite riigipiirideüleline nähtavus, kasutajasõbralikkus ja ligipääsetavus.

1.4 Avatud juurdepääsu potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks on vajalik nii teadlaste kui avalikkuse parem informeerimine avatud juurdepääsu võimalustest.

1.5 Eesti ei toeta Euroopa Komisjoni soovitus võtta avatud juurdepääsu põhimõttel avaldamist arvesse teadlaste karjäärihindamissüsteemi kujundamisel.

1.6 Toetame teadusandmetele avatud juurdepääsu arendamist, kuid leiame, et teadusandmetele avatud juurdepääsu tagamiseks praegustesse tehnoloogilistesse platvormidesse suuremahuliste investeeringute tegemine peab olema väga hoolikalt kaalutud ja põhjendatud, ning avatud juurdepääs teadusinfole peab omama selget lisandväärtust.

Euroopa teadusruum (ERA)

Avatud juurdepääsuga tegeleb ka Euroopa teadusruumi komitee (ERAC), mille üks kuuest prioriteedist aastateks 2015-2020 on „optimal circulation and transfer of scientific knowledge“, mille üks alaprioriteete on **avatud juurdepääs teaduspublikatsioonidele**. Kuigi see ei ole eraldi eesmärgina välja toodud, siis avatud juurdepääs teadusandmetele on samuti teemana ära märgitud.

Open Science

- 2014 suvel tegi Euroopa Komisjon avaliku konsultatsiooni:
‘Science 2.0’: Science in Transition
- Seal võeti ühte teemapaketti kokku väga paljud teemad, mis on otsesemalt või kaudsemalt avatusega seotud:
 - publikatsioonid,
 - andmed,
 - alternatiivsed mõõdikud,
 - karjäärimudel
 - *citizen science*
 - ...
- Vastata sai igal tasemel – üksikteadlane>asutus>riik, samuti erinevad huvigrupid ja liidud (nt LERU).

Open Science II

Kaks olulist protsessi, mis on hetkel käimas:

- Euroopa Liidu Nõukogu järeldused „Council conclusions on the transition towards an open science system“. Ametlik dokument, millele soovitakse liikmesriikide poliitilist toetust.
 - Selle teema katavad ära EE 2012. a seisukohad.
 - Meie eesmärk on toetada avatust, samas lähenedes teemale realistlikult – mida saab tegelikult ära teha ja milliste teemadega tasub oodata.
 - Tegime mitmeid muudatusettepanekuid (nt roheline avatud juurdepääsuga arvestamine, andmete osa sõnastus pehmemaks).
- Euroopa teaduspilv
 - See on osa Digitaalse ühtse turu tööstuse digitaliseerimise paketist.
 - Siin meie vanad avatud juurdepääsu seisukohad ei kata enam kõike

Euroopa teaduspilve konsultatsioon

Euroopa Komisjon esitas 19. aprillil Euroopa tööstuse digitaliseerimise paketi, millest üks osa on Euroopa pilvandmetöötamise algatus.

Euroopa pilvandmetöötamise algatuse raames kavandatakse mitmeid samme, millel on potentsiaalselt suurt mõju nii Euroopa Liidu kui liikmesriikide majandusele ja teaduseelarvele.

Olulisemad neist on Euroopa teaduspilve loomine, raamprogrammi „Horisont 2020” raames projektide tulemusel saadud teadusandmete muutmine vaikumisi avatuks, järgmise põlvkonna superarvutite alustehnoloogia ning kvantitehnoloogia põhjal tulevikuarvutite alustehnoloogia väljatöötamine.

Euroopa teaduspilve konsultatsioon II

Sellega seoses ootame teie arvamusi ja ettepanekuid, mis on Eesti teaduse võimalused, vajadused ja huvid seoses pilveandmetöötamise algatusega. Oleme koostanud mõned suunavad küsimused:

- Palun hinnake Euroopa teaduspilve vajalikkust? Mida kasulikku näete Euroopa teaduspilves? Kuidas te seda kasutaks?
- Kuidas võiks toimuda olemasolevate taristuste ühendamine Euroopa teaduspilveks? Kuidas seda tehniliselt lahendada? Mis on teie arvates põhilised asjad, mida tuleks esmajoones lahendada, et taristuid saaks üldse ühendada?
- Milline on teie hinnang teadusarvutuste (HPC) kasutamise ja vajaduse kohta? Kui suur on selle kasutamise vajadus?
- Milliseid teenuseid te Euroopa teaduspilvelt ootate?

Kuna Eesti on IKT teaduse ja innovatsiooni vallas eesrindlik ja suudaks omalt poolt väga palju pakkuda EL digitaalse ühtse turu loomisel, siis ootame ka ettepanekuid, kuidas algatust suunata selliselt, et Eesti T&A valdkond sellest võimalikult palju kasu saaks.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Aitäh!

Martin Eessalu

martin.eessalu@hm.ee

